



FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

OPONENTSKÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Stehlik, Dijana (2019): *Korpuslinguistische Untersuchung ausgewählter Zweifelsfälle im Deutschen*. ÚGS FF UK, 65 s., vedoucí: Mgr. Věra Hejhalová, Ph.D.

Bakalářská práce Dijany Stehlik představuje pokus o korpusovou analýzu vybraných problematických partií německých modálních slov. Autorka prokázala schopnost sesbírat, utřídit a racionálně zinterpretovat autentická jazyková data a napsat text, který z jazykového hlediska výrazně vyčnívá nad obvyklý standard bakalářských prací. Pochybení, kterých se autorka dopustila, jsou celkově spíše zanedbatelná a vyvážená četnými pozitivy.

Práce se zabývá tématem, jež je z hlediska filologického studia němčiny relevantní. Konkurenční vztah synonymických dvojic (popř. členů celých synonymických řad) je v mnoha případech i v jazykovém povědomí rodilých mluvčích konturován jen rozoostřeně. Tato skutečnost vede ke vzniku celé řady „obtížných případů“ (něm. „Zweifelsfälle“), mj. i v oblasti modálních slov, která však byla dosud předmětem korpusových výzkumů spíše řidčeji, alespoň v porovnání s většinou ostatních slovních druhů. Z těchto důvodů je potřeba volbu tématu jednoznačně ocenit.

Cílem práce je analýza tří synonymických dvojic (*zweifellos* – *zweifelsohne*, *sicher* – *sicherlich*, *anscheinend* – *scheinbar*) na základě německého korpusu DeReKo a konkurenční databanky CCDB. Práce se velmi okrajově dotýká i aspektů aplikačních (lexikografie, výuka cizích jazyků). Optikou výsledku (viz dále) lze konstatovat, že cíl práce byl celkově stanoven racionálně.

Základní metodologie práce spočívající v teoretickém ukotvení zkoumaného jevu v různých informačních zdrojích a následné empirické analýze reálných jazykových dat z korpusů je s přihlédnutím k typu práce, charakteru tématu, cíli i době, ve které práce vznikla („éra po Chomském“), zvolena přílehavě. Totéž platí o jednotlivých detailnějších krocích analýzy, která vychází z postupů aplikovaných v dizertaci R. Duffnera (2010). V souvislosti s technikou práce s korpusem bych zde rád upozornil, že práce s CCDB je velmi náročná, a to i pro studenty ve vyšších stupních studia a akademiky, natož pak pro studenty bakalářského cyklu.



FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Práce je přehledně a logicky členěna do celkem šesti částí, z nichž jsou nejpodstatnější části věnované teoretickému ukotvení zkoumaných jevů (kap. 2), metodologii (kap. 3) a empirické analýze autentického jazykového materiálu (kap. 4). Práci uzavírá shrnutí a seznam použité literatury. Ten čítá přibližně 45 položek (včetně slovníků a korpusů), což je ve srovnání s některými jinými bakalářskými pracemi relativně velké množství. Při pohledu do seznamu literatury snad jen překvapí, že zde nenajdeme jedinou položku doc. Vachkové, která má k podobně profilovanému výzkumu celou řadu kvalitních publikací (viz <https://german.ff.cuni.cz/cs/vyucujici/marie-vachkova/>), a že se cituje starší vydání Štichovy gramatiky, když je už delší dobu k dispozici vydání novější (2015) a kvalitnější.

Práce je v kontextu současného bakalářského studia psána výbornou němčinou, která s naprostým přehledem splňuje požadavky kladené na jazykové zpracování absolventské práce v této fázi studia. Práce obsahuje jen naprosté minimum hrubých pravopisných, lexikálních a gramatických chyb; pochybení na s. 11, 23, 27, 38, 46 lze chápat jako překlepy, žádný z nedostatků se neobjevuje systémově. Z textu je patrná též snaha o určitou vytríbenost vyjadřování, která přitom nepůsobí nijak šroubovaně a „chtěně“, ba naopak, text plyne velmi přirozeně. Jeho stylizace odpovídá danému textovému druhu (s drobnými výjimkami, viz např. s. 14), text ale zároveň působí v dobrém smyslu slova „odlehčeně“. Výtku si zaslouží snad jen stereotypní užívání slova *sodann*, které se v textu neustále opakuje; na s. 10 by bylo vhodnější *Sprecher* než *Menschen*. Z hlediska obecně-formulačního bych doporučoval zásadně se vyvarovat jakéhokoli pozitivně laděného sebehodnocení (s. 37, 59).

Z obsahové stránky nelze práci nic zásadního vytknout, některé jednotlivosti zde však ve výběru krátce zmíním:

- (a) s. 11: Zde se vyjmenovávají oblasti, v jejichž případě je užití korpusových výzkumných metod vhodné. V případě kterých oblastí výzkumu jsou tedy naproti tomu korpusy nevhodné?
- (b) s. 15: Zde najdeme poněkud nešikovnou formulaci „Sie gehören syntaktisch vorwiegend in die Gruppe des Verbs (...).“ Jak přesně je toto myšlené?
- (c) s. 15: Uvádí se, že modální slova jsou „worbildungsproduktiv“. Dalo by se říct, že jsou také „wortbildungsaktiv“? Pokud jde o různé termíny, v čem se liší?
- (d) Ke klasifikaci modálních slov na dvě skupiny v kap. 2.3.4 (s. 17) dle Helbig/Helbig (1993) by bylo možné formulovat kritické připomínky. Má takové dělení (praktický) smysl? Proč?



FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

(e) Z formulace textu na několika místech (s. 30 – „erlaubt“, „korrekt“, s. 58 – „den richtigen Gebrauch“) vyplývá, že autorka vychází z určitého konceptu jazykové správnosti; ten však – stejně jako související pojmy typu „norma“, „standard“ apod. – není v textu nikde tematizován. Proč?

(f) Jednotlivé „mapky“ CNS jsou interpretovány v podstatě náležitě, interpretace ale kloužou snad až příliš po povrchu; bylo by jistě zajímavé doplnit další postřehy, které jejich interpretace nabízí – ty však v práci zůstaly nevytěženy. Není to trochu škoda?

(g) Na s. 58 se uvádí, že dvojici *zweifellos* – *zweifelsohne* nelze pokládat za tzv. „Zweifelsfall“. To však dle mého názoru nesouzní s definicí tohoto jevu tak, jak ji najdeme v textu práce na s. 10. Jak by tedy bylo nutné redefinovat pojem „Zweifelsfall“, pokud by autorka trvala na tomto závěru?

Z hlediska formálního práce působí hodnotně. Drobné nedostatky formálního rázu najdeme na s. 5, 7, 65 aj. Na s. 6 není první věta anglického abstraktu přeložena zcela přesně; na s. 11 a 29 není jasné, proč se používá k doplnění informace blok textu s označením „Hinweis“, když by danou informaci bylo možné umístit do poznámky pod čarou. Na s. 38 nahoře je chybně uvedeno *zweifellos* a *zweifelsohne*, myslí se ale *sicher* a *sicherlich*.

**** Závěr ****

Předložená práce s přehledem splňuje požadavky kladené na zpracování tématu v této fázi studia. Práci proto **velmi rád doporučuji k obhajobě** a v podobě, ve které mi byla předložena, ji i přes některé nedostatky ještě hodnotím známkou **1 (výborně)**. Celkové hodnocení se však může změnit na základě obhajoby. K diskusi navrhuji body zmíněné výše (a – g).

V Praze, dne 03. 06. 2019

.....
Martin Šemelík, Ph.D.